

Nordisk Jubilæumskonference

Udfordringer til Højskolen

1. maj 2019 på Rødding Højskole - i anledning af højskolernes 175-års jubilæum

De sidste 50 år har de nordiske lande gennem udviklingen af stærke velfærdsstater ændret sig til stærke konkurrencestater med en høj levestandard, et stigende uddannelsesniveau og store frihedsgrader for den enkelte. Landene bliver mange steder i verden ofte fremstillet som lysende eksempler på stærke, levende, frie og ligeværdige demokratier. Samtidig ser vi i de nordiske lande en øget krisebevidsthed med fokus på voksende udfordringer med ulighed og segmentering, indvandring og klima.

Det kan synes som om, at de ideer og værdier, der ligger bag udviklingen af de nordiske lande, er under pres. De ideer om dannelse af almen til borger, som særligt N.F.S Grundtvig har været eksponent for, og som har medvirket til et oplyst og levende demokrati med en stor folkelig indvirken på samfundsudviklingen, står ikke længere så stærkt, og den politiske diskussion har populistiske træk, sådan at det bliver sværere for os at tage de værdipolitiske diskussioner, der er en forudsætning for den fortsatte reformering af vores samfund.

Konkurrencestaten som en videreudvikling af velfærdsstaten har med succes reformeret samfundet fra et til tider naivt og godtroende system til et mere målrettet og langt mere effektivt af slagsen. Men konkurrencestaten har ikke evnen til at legitimere sig selv, fordi den ikke hviler på et selvstændigt ideologisk grundlag.

Højskolen har i sin 175-års levetid spillet en ikke uvæsentlig rolle i diskussionen og udformningen af de nordiske velfærdsstater. Konferencens centrale spørgsmål er så, hvordan dagens nordiske højskole kan indgå mere tydeligt i samfundsudviklingen de kommende 175 år. Kan og vil højskolen i de nordiske lande, sådan som det var tilfældet i anden halvdel af 1800-tallet, medvirke til at skabe et oplyst samfund, hvor ansvaret for og hensynet til fællesskabet og planeten er et hovedsigte? Kan højskolen medvirke til en styrkelse af det levede demokrati, hvor også de mindre fællesskaber får plads og betydning? Kan højskolen placere sig centralt i udviklingen af vores uddannelsessystem, så der bliver mere plads til dannelsesdimensionen? Med andre ord: Hvordan kan højskolen som idébærende skoleform – og de nordiske højskoler hver for sig – bidrage til samfundsudviklingen?

De fem arenaer

Den danske samfundsforsker Ove Kaj Pedersen har i sin bog Reaktionen tid peget på en række arenaer, hvor samtalen om samfundsudviklingens idédebat skal finde sted. Som han skriver: Det er tid til at "lade ideerne brydes, at tage handskerne af, stille sig skeptisk over for ethvert forsøg på at skabe hårde modsætninger". Konferencen opstiller med inspiration fra Ove Kaj Pedersen fem centrale arenaer, hvor højskolerne kan spille væsentligt ind. De fem spor har alle et fælles nordisk perspektiv, og konferencen afsluttes ved, at der fra eftermiddagens drøftelser foreligger udfordringer til den nordiske højskole.

1. Kampen om historien
2. Det opportunistiske samfund
3. Klima og bæredygtighed
4. Demokrati og folkestyre
5. Kultur, kunst og identitet

Se programmet og bidragsyderne på side 2 og 3.

Sted:

Rødding Højskole
Flors Alle 1
DK-6630 Rødding

Program

Nordisk Jubilæumskonference 2019

1. maj - Rødding Højskole, Flors Alle 1, 6630 Rødding

(Ankomst fra 9.30)

10.00 Velkomst

Lisbeth Trinskjær, formand for Folkehøjskolernes Forening i Danmark.

10.30 Key note

Ove Kaj Pedersen: Reaktionernes tid.

11.30 Replikker

Asser Amdisen, Lene Andersen, Jonas Lieberkind, Lene Tanggaard, Lasse Horne Kjeldgaard.

12.30 Frokost

13.30 ARENAERNE

Oplæg, diskussion og formulering af tre udfordringer til højskolen i fem mindre grupper.

1. KAMPEN OM HISTORIEN

Hvordan og af hvem skrives historien? Faldgruber, udfordringer. Hvordan formidles historien i SoMe-landskabet og med YouTube-generationens erobring af sendefladerne.

Spiller højskolen en rolle i historieformidlingen? Lokalt, nationalt?

Oplæg: Asser Amdisen, historiker og tidligere højskoleforstander. **Ordstyrer:** Jacob Kjærsgaard Mortensen, forstander på Hadsten Højskole. **Nordisk perspektivering:** Jyrki Ijäs, generalsekretær i Finlands Folkhögskolförening.

2. DET OPPORTUNISTISKE SAMFUND

Konkurrencestaten skaber tilsyneladende større ulighed. Breder opportunismen sig – med øget opsplitning til følge? Er arbejdsmarkedet og dets systemer ekskluderende for dem, som ikke passer ind i reformernes krav om effektivitet, tilknytning til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet?

Kan og skal højskolen, og i så fald hvordan, medvirke til at samle en mere og mere polariseret befolkning?

Oplæg: Lene Andersen, filosof og forfatter.

Ordstyrer: Lisbeth Trinskjær, forstander på Uubberup Højskole og formand for Folkehøjskolernes Forening i Danmark. **Nordisk perspektivering:** Haldis Brubæk, forstander på Romerike folkehøgskole.

3. BÆREDYGTIGHED OG KLIMAKRISE

Hvordan håndterer vi klimakrisen, som kræver fælles indsats og kollektive beslutninger, i en tid, hvor polarisering og modsætninger dominerer? Er klimaspørgsmålet blevet et elitært projekt, og hvordan skaber vi en pædagogik, der kan håndtere en verden, vi ikke kender.

Hvilken rolle spiller højskolen i konkrete samfundsmæssige udfordringer og kriser?

Oplæg: Jonas Lieberkind, lektor på Aarhus Universitet **Ordstyrer:** Nana Alsted, viceforstander på Jyderup Højskole **Nordisk perspektivering:** Mats Ehn, fhv. forstander ved Färnebo folkehøgskole.

4. DEMOKRATI OG FOLKESTYRE

Er skolens formål at uddanne til arbejdsmarkedet eller til demokratiske medborgere? Konkurrencestaten trækker skolen i retning af arbejdsmarkedet.

Hvilken rolle spiller højskolen i rummet mellem demokrati, uddannelse og arbejdsmarkedet?

Oplæg: Lene Tanggaard, professor på Aalborg Universitet **Ordstyrer:** Rasmus Kolby Rahbek, Ph.d. og konsulent i Folkehøjskolernes Forening. **Nordisk perspektivering:** Øyvind Brandt, formand for Folkehøgskoleforbundet og Folkehøgskolerådet i Norge.

5. KULTUR, KUNST OG IDENTITET

Kunst og kultur – og kunstnere – har tidligere spillet en meget vigtig rolle i den brede samtale om, hvordan vores liv skal se ud. Det synes ikke at være tilfældet længere. I hvert fald ikke når man ser på den politiske samtale. Er der behov for, at også kunstens stemme skal deltage mere i den samtale.

Hvilken rolle spiller højskolen i promovningen af en samfundsfortolkning, der rækker ud over det rent økonomiske?

Oplæg: Lasse Horne Kjeldgaard, professor på Roskilde Universitet. **Ordstyrer:** Karen Friis Herbsleb, forstander på Nørgaards Højskole. **Nordisk perspektivering:** Jonatan Spejlborg, kunstner og forstander.

16.00 Fælles opsamling

Hver af de fem arenaer præsenterer tre udfordringer til højskolen. Replikker fra salen og Ove Kaj Pedersen.

17.30 Tak for i dag. Det officielle program slutter her. Udlevering af sandwich til rejsen.

18.00 Middag

20.00 Syngesalon

V. Helle Solvang og Rasmus Skov Borring, som inviterer indenfor i deres arbejde med formidlingen af den danske sangskat og får alle til at synge med. Helle Solvang er vært i P2-programmet "Vis mig din sang, skat" og er stifter af "Syngesaloner". Rasmus Skov Borring er pianist, komponist og projektleder i FFD. Han har bl.a. et langt samarbejde bag sig med digter Jens Rosendal.

Bidragssydere

KAMPEN OM SAMFUNDET

Asser Amdisen (f. 1972) er historiker og forfatter. Han er cand.mag. i historie fra Københavns Universitet og har desuden en MA i New Public Governance fra CBS. Han har tidligere været højskoleforstander i Ryslinge og arbejder i dag som direktør for Skoleskibet Georg Stage. Desuden sidder han i dag i bestyrelsen for Brandbjerg Højskole. I efteråret 2019 udkommer han med en historisk bog om, hvorfor både velfærdsstat og konkurrencestat er håbløse projekter.

Jacob Kjærsgaard Mortensen (f. 1959) er forstander på Hadsten Højskole, læreruddannet og cand. pæd. i historie og samfundsfag. Han er en ivrig bidragyder til debatten om dannelsesbegrebet og har i 2018 bl.a. skrevet "Dannelsens genkomst" i Tidsskriftet KvaN for læreruddannelse og skole. Tidligere medlem af FFD's bestyrelse, hvor han var meget involveret i arbejdet med højskolepædagogik, især hvad angår idé og opdrag.

Jyrki Ijäs er generalsekretær i Finlands Folkhøgskoleforening, MA i Skandinaviens historia. Jyrki Ijäs forbereder pt. en afhandling om den nordiske folkeoplysnings tradition med særlig fokus på folkeoplysning og nationalisme.

DET OPPORTUNISTISKE SAMFUND

Lene Andersen (f. 1968) er forfatter, forlægger og aktiv debattør. Hun er uddannet civiløkonom fra CBS i 1991. Hun har igangsat et tilbud om gratis information om demokrati til hele verden. Hun debuterede som forfatter i 2005 med den første bog i serien "Baade-Og" og driver Det Andersenske Forlag. For tiden skriver hun sine egne bøger, holder foredrag og har for nylig stiftet tænketanken Nordic Bildung og folkeoplysningseksperimentarieret Fremvirke.

Lisbeth Trinskjær (f. 1969) er uddannet fra den journalistiske grunduddannelse på Pressens Uddannelsescenter. Hun har været højskoleforstander på Ubberup Højskole siden 2005 og har siden 2014 besiddet posten som formand for bestyrelsen i Folkehøgskolernes Forening i Danmark. Derudover har hun haft formandsposten hos De Grønne Pigespejdere og for KFUK's Sociale Arbejde. I dag er hun blandt andet medlem af Kristeligt Dagblads repræsentantskab, medlem af Dansk Ungdoms Fællesråds Demokratikommission og bestyrelsesformand for fonden Ungdomsøen.

Haldis Brubæk, forstander på Romerike folkehøgskole, folkehøgskolen for teater og musikk. Lang erfaring fra flere norske folkehøgskoler og har siddet i bestyrelsen for både Norsk Folkehøgskolelag og Folkehøgskolerådet.

DET LANGE PERSPEKTIV

Jonas Lieberkind (f. 1974) har en Ph.d. i uddannelsessociologi og filosofi fra 2010. Han er lektor på Danmarks Pædagogiske Universitet ved Aarhus Universitet. Han beskæftiger sig med ungdomsforskning og unges politiske dannelse herunder demokrati, medborgerskab og politisk engagement, samt unges forhold til tidens uddannelseskapløb, og hvad det vil sige at være ung i det 21. århundrede. I 2018 bidrog han til antologien Unge, skole og demokrati.

Nana Alsted (f. 1983) er uddannet sociolog fra Københavns Universitet. Hun er viceforstander, medskaber og linjefagslærer på Jyderup Højskole og bestyrelsesmedlem i Folkehøgskolernes Forening i Danmark. Hun har

desuden været bestyrelsesmedlem i Mellemfolkeligt Samvirke indtil 2018. Hun er medlem af netværket af bæredygtige højskoler og interesserer sig for, hvordan uddannelse og social forandring hænger sammen.

Mats Ehn er fhv. forstander ved Fårnebo folkehøgskole, international sekretær for de svaneske folkehøgskoler 2007-2017 og projektleder for forskellige nordiske bæredygtighedsinitiativer i årene 2012-2016.

DEMOKRATI OG FOLKESTYRE

Lene Tanggaard (f. 1973) er uddannet cand.psych. fra Aarhus Universitet i 2000. Hun er viceinstituteder og professor ved Institut for Kommunikation på Aalborg Universitet, hvor hun forsker i kreativitet og læring. Hun har udgivet en lang række bøger om pædagogik og kreativitet og blandt andet bestselleren I bad med Picasso – sådan bliver du mere kreativ i 2015. Hendes seneste bogudgivelse er Læringsglemsel fra 2018. Hun har desuden modtaget Højskolepædagogisk Pris.

Rasmus Kolby Rahbek (f. 1977) er cand.mag. i Idéhistorie og Æstetik & Kultur. Han er ansat hos FFD og Ph.d.-studerende ved Aarhus Universitet. Han forsker i højskolepædagogik i et dannelsesperspektiv. Han har udgivet bøger som "Demokratisk Dannelse: højskolen til debat" fra 2016 og "Højskolepædagogik", der udkom i 2015. Han har tidligere været højskolelærer på forskellige højskoler.

Øyvind Brandt, formand for Folkehøgskoleforbundet og Folkehøgskolerådet i Norge.

KULTUR OG IDENTITET

Lasse Horne Kjældgaard (f. 1974) cand.mag. i dansk og engelsk i 2000 og ph.d. i 2005 i nordisk litteratur fra Københavns Universitet. Han er professor ved Roskilde Universitet og forsker i dansk litteratur. Han har været direktør for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab fra 2011 til 2015. Han har udgivet videnskabelige artikler i tidsskrifter i bl.a. Danmark, Tyskland og USA. Han arbejder med et forskningsprojekt om Georg Brandes' arbejde og betydning for den europæiske identitet. Han vandt i 2018 Dansk Magisterforenings forskningspris inden for humaniora og samfundsvidenskab.

Karen Friis Herbsleb (f. 1973) er mag.art. i Kunsthistorie fra Aarhus Universitet. Hun er nylig tiltrådt forstander på Nørgaards Højskole. Inden da var hun museumsinspektør på Museum Jorn i Silkeborg. Hun har tidligere været forstander på Engelsholm Højskole og ansat på Trapholt museum som produktionsansvarlig.

Jonatan Spejlberg er kunstner og forstander på den ene af to islandske folkehøgskoler: LungA School, Seyðisfjörður.

REAKTIONENS TID

Ove Kaj Pedersen (f. 1948) er oprindeligt uddannet journalist fra Danmarks Journalisthøjskole og er siden blevet cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet i 1979. Professor emeritus på institut for Ledelse, Politik og Filosofi ved Copenhagen Business School. Forfatter til bogen Konkurrencestaten fra 2011 og udkom i august 2018 med bogen Reaktionens tid, som uddyber en række af Konkurrencestatens væsentligste pointer. Han har modtaget Forskningskommunikationsprisen af Uddannelses- og Forskningsministeriet.